



MASARYKOVA UNIVERZITA

Základy práva životního prostředí – CBZ406Zk

jaro 2011
Jakub Hanák



MASARYKOVA UNIVERZITA

Odpovědnost v právu ŽP

Ekologicko-právní odpovědnost

Deliktní

- ▣ trestněprávní (za trestné činy)
- ▣ správněprávní (za správní delikty a přestupky)

Za ztráty na ŽP

- ▣ za škodu (materiální)
- ▣ za ekologickou újmu
- ▣ za předcházení ekol. újmě

Trestněprávní odpovědnost: vývoj

- ☒ nezbytná: stoupá nebezpečnost protiprávního jednání
- ☒ 1989: zvláštní skutková podstata chránící ŽP
- ☒ 2002: další speciální skutkové podstaty
- ☒ 2010: směrnice EP a Rady č. 2008/99
- ☒ 2010: samostatná hlava v novém trestním zákoníku
- ☒ 2011?: trestní odpovědnost právnických osob

§ 293: Poškození a ohrožení ŽP

Kdo úmyslně znečistí nebo jiným způsobem

- (1) poškodí půdu, vodu, ovzduší, les nebo jinou složku životního prostředí tím,
- (2) že *poruší zákony o ochraně životního prostředí nebo jeho složek* nebo zákony o ochraně a využívání přírodních zdrojů nebo zákony o chemických látkách nebo chemických přípravcích,
- (3) na zvláště chráněném území, v evropsky významné lokalitě, v ptačí oblasti nebo ve vodním zdroji, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, nebo *na větším území mimo tyto lokality*, a tím *ohrozí společenstva nebo populace* volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin, ...

Skutkové podstaty

- ❏ **obecné:** ohrožení a poškození ŽP

- ❏ **zvláštní:** aplikují se na vybrané části ŽP
 - ❏ *např. pytláctví, nakládání s odpady, poškozování lesa těžbou, nakládání s chráněnými rostlinami a živočichy*

- ❏ **ostatní:** nepřímá ochrana
 - ❏ *obecné ohrožení, poškozování cizí věci*
 - ❏ *častý souběh s jinými trestnými činy*

Dílčí závěry

- v praxi se příliš neuplatňuje – vysoká latence
- zůstává důležitým represivním nástrojem
- několik nových skutkových podstat
- brzy také odpovědnost právnických osob

Správněprávní odpovědnost

- používána nejčastěji (porušení právních předpisů práva ŽP)
- subjektivní:
 - za přestupky
 - jiné správní delikty FO (de facto opuštěna)
- objektivní: za správní delikty

Odpovědnost za přeštupek

- ☒ zaviněné, protiprávní chování, není TČ
- 1. skutkové podstaty ve zvláštních předpisech
- 2. základní v zákoně o přestupcích
- 3. zbytkové ustanovení (§ 45)

Odpovědnost za správní delikty

- ⇒ dopadá také na podnikající osoby fyzické
- ⇒ nekodifikováno: nejednotná právní úprava
- ⇒ také **ochranná opatření**:
 - ⇒ omezující
 - ⇒ zabrání věci

Odpovědnost za škodu

- nepřímá ochrana: prioritně se chrání majetek
- majetková ztráta na věci (musí být předmětem vlastnictví)
- nutnost kvantifikovat v penězích
- princip volné dispozice
- prokázat kauzalitu a často také zavinění

Použitelná ustanovení

- § 415: počínat tak, aby nedocházelo ke škodám na ŽP
- § 420: zaviněné protiprávní jednání
- § 420a: provozní činnost (objektivní)
- specifická úprava:
 - vodní zákon, horní zákon
 - škody způsobené vybranými chráněnými živočichy

Ekologická újma

- ❏ pojem zaveden § 10 zákona č. 17/1992 Sb.
 - ❏ ... ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající *poškozením jejich složek* nebo narušením vnitřních vazeb a procesů *v důsledku lidské činnosti*.
- ❏ za protiprávní jednání (objektivní)
- ❏ veřejnoprávní povaha - nárokuje stát
- ❏ v podstatě se neaplikuje

Srovnání s ekologickou újmou

Škoda na ŽP

- ☒ materiální škoda
- ☒ pouze na majetku
- ☒ oprávněným je vlastník
- ☒ „náhrada škody“

Ekologická újma

- ☒ imateriální ztráta
- ☒ na celém životním prostředí
- ☒ stát je povinen uplatnit
- ☒ „náprava“ původního stavu

Zákon o předcházení ekologické újmě (167/08 Sb.)

- transpozice směrnice EP a Rady 2004/35/ES
- úžeji vymezená ekologická újma
- vztahuje se pouze na některé rizikové činnosti
- odpovědnost provozovatele za výsledek (i po právu)
- použije se před úpravou ve složkových zákonech

Chráněné složky

- 1. *chráněných druhích* volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích, která má *závažné nepříznivé účinky* na dosahování nebo udržování příznivého stavu ochrany takových druhů nebo stanovišť,
- 2. podzemních nebo povrchových *vodách*, která má *závažný nepříznivý účinek* na ekologický, chemický nebo množství stav vody nebo na její ekologický potenciál,
- 3. *půdě* znečištěním, jež představuje *závažné riziko nepříznivého vlivu* na lidské zdraví v důsledku přímého nebo nepřímého zavedení látek,

Realizace

- opatření k odstranění újmy ukládáno rozhodnutím
- nebo pokyny před zahájením řízení
- probíhá správní řízení (dotčené orgány)
- kritéria pro způsob a formu nápravy určeny zákonem
- náklady hradí původce (povinné pojištění)

Závěry

- také ekonomické zajištění (pojištění, rezervní fondy)
- různé metody
- různá míra účinnosti
- souběžné působení (vzájemné vztahy)
- prevence – náprava - sankce



MASARYKOVA UNIVERZITA

Ochrana ovzduší

Úvod do problematiky

- vnější ovzduší ve volném prostoru (§ 2 písm. a)
- znečišťování ovzduší je aktuálním problémem
- princip prevence: omezit znečištění (§ 3 odst. 1 zákona)
- další oblasti:
 - ochrana ozónové vrstvy
 - ochrana klimatického systému

Prameny právní úpravy

- ☞ zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
- ☞ zákon č. 695/2004 Sb., o „obchodování s povolenkami“
- ☞ velké množství prováděcích předpisů
- ☞ nařízení EP a Rady 2037/2000/ES o látkách, které poškozují ozónovou vrstvu
- ☞ nařízení EP a Rady 842/2006/ES o některých fluorovaných skleníkových plynech

Dvě roviny ochrany – základní pojmy (§ 2)

- **znečišťování:** vnášení látek do ovzduší lidskou činností
 - *znečišťující látka*
 - *emisní limity, přípustná tmavost kouře a obtěžování zápachem*
 - *zdroje znečišťování*

- **znečištění:** koncentrace znečišťujících látek v ovzduší
 - *emisní limity (mez tolerance a četnost překročení)*
 - *zvláštní ochrana ovzduší*

Kategorizace zdrojů znečišťování (§ 4)

➤ **mobilní** (speciální úprava)

➤ **stacionární**

➤ podle vlivu: zvláště velké, velké, střední a malé

➤ podle technologie: spalovací, spalovny odpadu, ostatní

Povinnosti provozovatelů

- ▣ obecné (§ 3): prevence, určená paliva, BAT

- ▣ dle druhu zdroje (§ 11 a 12):
 - ▣ *v souladu s povolením a technickými podmínkami*
 - ▣ *dodržovat úroveň znečištění*
 - ▣ *zjišťovat množství vypouštěných látek*
 - ▣ *umožnit kontrolu*
 - ▣ *platit poplatky za znečištění ovzduší*

Administrativní nástroje (§ 17)

- stanovisko k ÚPD
- závazné stanovisko k umístování staveb zdrojů
- povolení ke stavbě a uvedení zdroje do provozu
- povolení k dalším činnostem
- sankce (§ 40): včetně nápravných a omezujících opatření

Ekonomické nástroje: poplatky

- podle množství a povahy vypouštěných látek
- o jejich výši rozhodují příslušné úřady
- pro látky se stanoveným emisním limitem
 - *možný odklad nebo prominutí poplatku*
- malé zdroje: paušální částka nebo vyjmuty

Zvláštní ochrana ovzduší

▣ oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší:

▣ překročen imisní limit

▣ programy ke zlepšení kvality ovzduší pro znečišťující látky

▣ smogová situace (§ 8):

▣ překročen zvláštní imisní limit – krátkodobá situace

▣ regulační opatření

Koncepční nástroje a organizace státní správy

- Programy snižování emisí
- Programy ke zlepšení kvality ovzduší pro znečišťující látky
- působnost orgánů podle typu zdroje
- kontrolní a odborná činnost ČIŽP

Znečišťování ovzduší na lokální úrovni

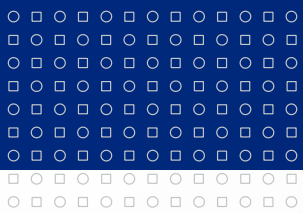
- regulace spalování v otevřených ohništích
- zákaz spalování některých druhů paliv
- kontrola malých zdrojů znečišťování fyzických osob
- navrhovaná řešení a možnosti obrany

Ochrana ozónové vrstvy

- chrání planetu před ultrafialovým zářením
- aplikují se nařízení spolu se zákonem (hlava III)
 - *procedury a sankce v ČR*
- zákaz výroby regulovaných látek (dvě skupiny)
- evidence a pravidla pro nakládání s těmito látkami
- poplatky

Ochrana klimatického systému

- Národní program ke zmírnění změny klimatu
- **obchodování s povolenkami (EU ETS)**
- množství dle Národního alokačního plánu (80/2008 Sb.)
- **jednotky přiděleného množství (AAU): § 12a**



Děkuji za pozornost a přeji krásný den.

